

*Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).
Спеціальність – 281.
Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 1.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.1.5>

УДК 338.24:61(477)

І. Г. Сурай,

д. держ. упр., професор,

професор кафедри публічного управління та адміністрування,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4377-2724>

О. І. Жук,

к. е. н., доцент,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8519-5529>

А. В. Томашевська,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8182-5906>

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

I. Suray,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the
Department of Public Management and Administration,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

O. Zhuk,

*PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Management
and Business Administration, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

A. Tomashevskya,

*PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Management
and Business Administration, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

STATE REGULATION OF FINANCIAL ACTIVITY OF THE MACHINE- BUILDING COMPLEX OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

У статті розглянуто теоретичні засади та практичні аспекти державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України. Охарактеризовано стратегічну важливість галузі для економічного розвитку країни, її вплив на інші сектори економіки, зокрема в умовах воєнного та післявоєнного відновлення. Визначено ключові проблеми галузі: обмежений доступ до фінансування, висока залежність від імпорту комплектуючих, низька інвестиційна привабливість тощо.

Визначено принципи ефективного державного регулювання та розкрито їхній зміст.

Запропоновано механізм державного регулювання розглядати як інтегровану систему, що складається із законодавчого, фінансового, адміністративного та організаційного механізмів. Виокремлено характерний для кожного з них набір інструментів впливу.

Проаналізовано чинну нормативно-правову базу, що регулює фінансову діяльність машинобудівних підприємств, та виокремлено недоліки в її реалізації, зокрема фрагментарність, недостатня прозорість та

обмеженість фінансових ресурсів. Доведено необхідність розробки комплексної стратегії державної підтримки, спрямованої на стимулювання інновацій, модернізацію виробництва, імпортозаміщення та забезпечення конкурентоспроможності українського машинобудування на міжнародному ринку.

Систематизовано інструменти фінансового механізму державного регулювання машинобудівного комплексу. Проаналізовано інституційну структуру державного регулювання, що включає ключові міністерства та органи виконавчої влади, зокрема Кабінет Міністрів України, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості, Міністерство фінансів та Міністерство економіки.

Особливу увагу приділено актуальності впровадження механізмів підтримки в умовах воєнного стану, розглянуто законодавчі ініціативи, що сприяють стимулюванню вітчизняного виробництва оборонної техніки. Визначено пріоритетні завдання для післявоєнного відновлення галузі, включаючи реформу державних замовлень, полегшення доступу до індустриальних парків, інтеграцію в ланцюги доданої вартості та впровадження Індустрії 4.0.

The article examines the theoretical foundations and practical aspects of state regulation of financial activities of the machine-building complex of Ukraine. The strategic importance of the industry for the country's economic development and its impact on other sectors of the economy, in particular in the context of war and post-war recovery, are characterized. The key problems of the industry are identified: limited access to financing, high dependence on imports of components, low investment attractiveness, etc.

The principles of effective state regulation are identified and their content is disclosed.

The author proposes to consider the mechanism of state regulation as an integrated system consisting of legislative, financial, administrative and

organizational mechanisms. A set of instruments of influence characteristic of each of them is distinguished.

The current regulatory framework governing the financial activities of machine-building enterprises is analyzed, and shortcomings in its implementation, in particular fragmentation, lack of transparency and limited financial resources, are highlighted. The necessity of developing a comprehensive strategy of state support aimed at stimulating innovation, modernization of production, import substitution and ensuring the competitiveness of Ukrainian machine building in the international market is proved.

The instruments of the financial mechanism of state regulation of the machine-building complex are systematized. The author analyzes the institutional structure of state regulation, which includes key ministries and executive authorities, in particular, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Strategic Industries, the Ministry of Finance and the Ministry of Economy.

Particular attention is paid to the relevance of implementing support mechanisms under martial law, and legislative initiatives to stimulate domestic production of defense equipment are considered. Priority tasks for the post-war recovery of the industry were identified, including the reform of public procurement, facilitating access to industrial parks, integration into value chains and the introduction of Industry 4.0.

Ключові слова: держава, державне регулювання, сталий розвиток, публічне управління, державна підтримка, фінансова діяльність, інвестиції, машинобудівний комплекс, інновації.

Keywords: state, state regulation, sustainable development, public management, state support, financial activity, investment, machine-building complex.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Машинобудівний

комплекс є ключовою галуззю промисловості України, яка забезпечує розвиток інших секторів економіки, зокрема аграрного, енергетичного, транспортного, будівельного тощо. Він виступає основним джерелом створення високотехнологічної продукції, формує значну частину експортного потенціалу країни та сприяє зростанню зайнятості населення. У сучасних умовах роль машинобудування як драйвера економічного розвитку зростає, особливо з огляду на потребу модернізації інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення технологічної незалежності.

Однак стан галузі на сьогодні характеризується низкою проблем, серед яких обмежений доступ до фінансування, значна залежність від імпорту комплектуючих, висока вартість виробничих процесів та низька інвестиційна привабливість. Ці фактори знижують конкурентоспроможність української продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, що створює необхідність активного втручання держави.

Важливим інструментом подолання фінансових бар'єрів, створення сприятливих умов для сталого розвитку машинобудівного комплексу та залучення інвестицій виступає державне регулювання. У сучасних умовах його актуальність зумовлена тим, що галузь представляє стратегічну важливість для економіки, визначає рівень індустріалізації країни та її здатність забезпечувати конкурентоспроможність на світовому ринку. Окрім того, важливим завданням для забезпечення економічної та технологічної безпеки країни виступає стимулювання імпортозаміщення, підтримка фінансової стабільності машинобудівних підприємств, збереження та створення робочих місць, що є неможливим без посилення державної підтримки.

Незважаючи на наявність державних програм підтримки промисловості, зокрема машинобудування, їх ефективність залишається обмеженою через слабкість інституційного механізму, фрагментарність підходів і нестачу системного фінансування. Це вимагає розробки та

впровадження комплексного механізму державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу, що враховував би сучасні виклики, включаючи інтеграцію у світові виробничі ланцюги, цифровізацію економіки та необхідність дотримання екологічних стандартів.

Актуальність проблеми також зумовлена потребою у забезпеченні фінансової стійкості машинобудівних підприємств в умовах воєнного та післявоєнного відновлення економіки України. Відсутність ефективних регуляторних механізмів та доступу до фінансових ресурсів значно ускладнює виконання стратегічних цілей розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу стало актуальним в контексті пошуку шляхів стабілізації економіки України, зокрема промислового сектору. Питання державного регулювання національної економіки та окремих процесів її розвитку висвітлюються в наукових працях таких вчених: В. Адамовської, О. Власенко [1], Г. Григор'єва [22], В. Дикань [2], Н. Карпенко, Ю. Мельника, В. Приходька, Ю. Сафонова [22], Л. Симоненко [1], А. Толстової [2], В. Якобчука [1] та ін. Дослідженню окремих аспектів державного регулювання машинобудівного комплексу України також приділяється увага вітчизняних науковців. Зокрема, нормативно-правове регулювання розвитку машинобудування знайшло своє відображення у праці О. Мазуренок [4], роль інституційного середовища розглядається у праці В. Ільчука та Т. Шпомер [3], пропозиції щодо нетарифного стимулювання розвитку українських машинобудівних компаній на засадах локалізації висвітлює С. Іщук [21].

Проте, дослідження часто зосереджуються на окремих аспектах регулювання і не охоплюють взаємозв'язок і взаємодію усіх складових єдиної системи публічного управління. Тому, існує необхідність у застосуванні комплексного підходу, що дозволяє врахувати взаємодію всіх аспектів державного регулювання, інноваційних підходів та адаптації до сучасних економічних і геополітичних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає в дослідженні теоретичних основ і практичних аспектів державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України з метою підвищення його конкурентоспроможності та стійкості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання фінансової сфери галузей економіки – це сукупність заходів і механізмів, які застосовуються в рамках публічного управління органами влади для впорядкування, контролю та стимулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Мета такого регулювання полягає у забезпеченні стабільності економіки, ефективного використання фінансових ресурсів і зниженні ризиків у стратегічно важливих секторах.

Основними цілями державного регулювання фінансової діяльності галузевих комплексів є:

- забезпечення фінансової стабільності шляхом створення умов для ефективного функціонування підприємств та уникнення кризових явищ у галузях;
- підтримка інвестиційної привабливості через стимулювання припливу капіталу за допомогою надання пільг та гарантій для інвесторів;
- сприяння модернізації та інноваціям шляхом забезпечення фінансування впровадження нових технологій та оновлення виробничих потужностей;
- підвищення конкурентоспроможності на основі регулювання розвитку галузей, здатних конкурувати на міжнародному ринку;
- соціальна відповідальність, що передбачає створення умов для збереження робочих місць, покращення умов праці та підвищення рівня її оплати тощо.

Стратегічні галузі, такі як машинобудування, потребують особливого підходу до регулювання через їхній вплив на економічну та технологічну безпеку країни. Регулювання фінансової діяльності в цих галузях ґрунтується

на низці принципів, які спрямовані на збалансування державного контролю та стимулювання розвитку (рис. 1).

Змістова сутність зазначених принципів полягає в наступному:

- принцип доцільності передбачає, що регулювання має відповідати реальним потребам галузі, враховуючи її особливості, вплив на економіку та стратегічну важливість. Воно не повинно бути надмірним або невиправданим;

- принцип адекватності означає, що заходи регулювання мають бути пропорційними до викликів і ризиків, які виникають у галузі, забезпечуючи рівновагу між державним контролем і свободою бізнесу;

Рис.1. Принципи державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу

Джерело: складено авторами на основі [10]

- принцип ефективності відображає досягнення поставлених цілей (забезпечення фінансової стабільності, запобігання фінансовим зловживанням тощо) із мінімальними витратами як для бізнесу, так і для держави;

- принцип адаптивності передбачає, що система регулювання повинна бути гнучкою і здатною до змін у відповідь на впровадження нових технологій, зміну економічних умов і міжнародних тенденцій;

- принцип передбачуваності вимагає, щоб регулювання було стабільним і зрозумілим для учасників ринку і давало змогу підприємствам планувати свою діяльність на довгострокову перспективу;

- принцип збалансованості означає необхідність врахування інтересів усіх зацікавлених сторін – держави, бізнесу, працівників і споживачів, уникаючи диспропорцій чи надмірного тиску на будь-яку з них;

- принцип пріоритетності передбачає зосередження регулювання на розвитку стратегічно важливих сегментів машинобудування, таких як виробництво оборонної техніки, енергетичного обладнання та транспортних засобів;

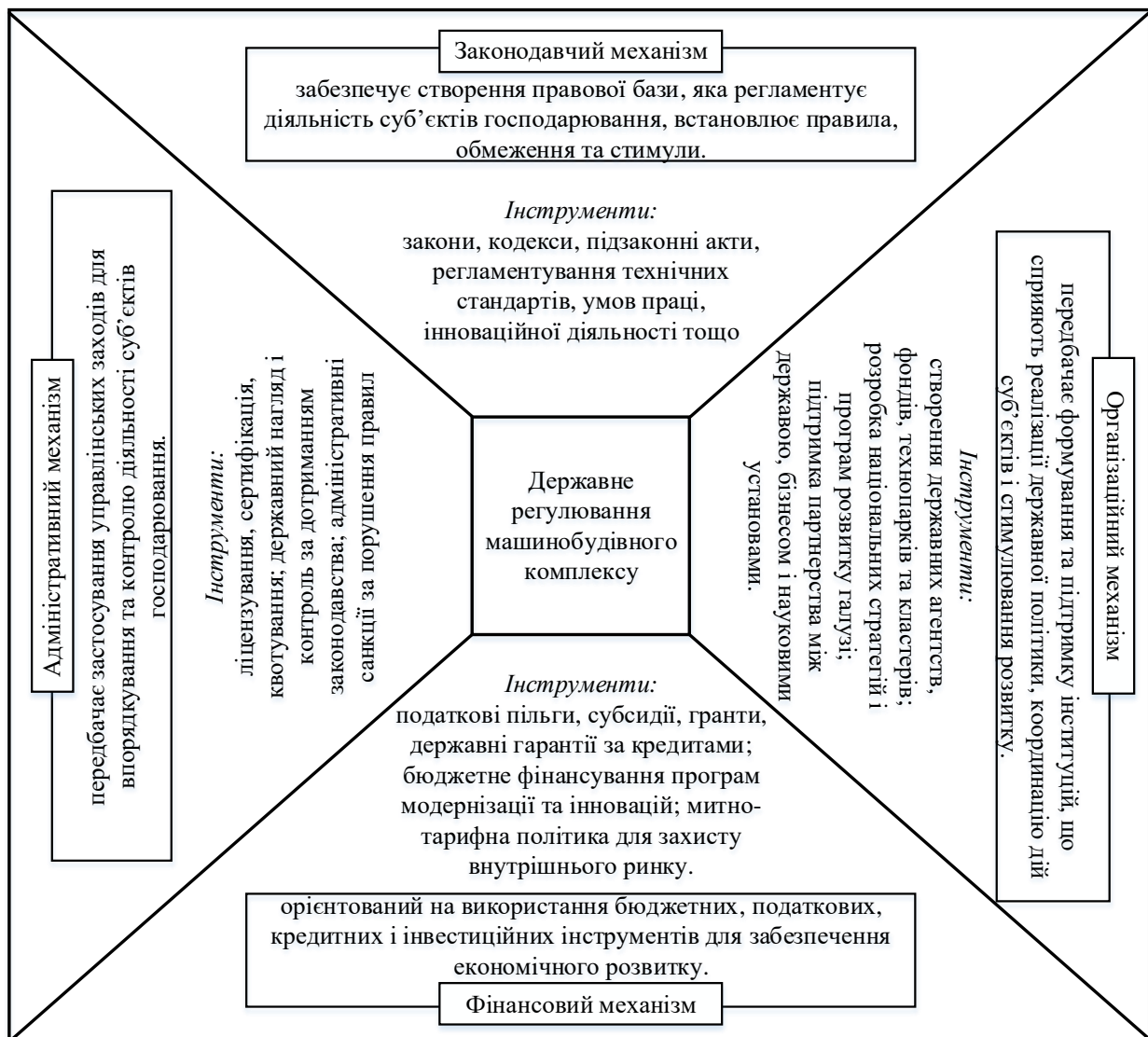
- принцип прозорості означає, що регуляторні процеси мають бути відкритими для всіх зацікавлених сторін з метою уникнення корупційних ризиків та зловживань;

- принцип оптимальності передбачає досягнення максимально ефективних результатів за мінімальних витрат для держави та бізнесу, уникаючи зайвого бюрократичного навантаження.

Дотримання цих принципів забезпечує ефективне державне регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу, сприяючи його стабільному функціонуванню та розвитку, дозволяючи зберегти свою роль у забезпеченні економічної, технологічної та національної безпеки.

У науковій літературі поняття «державне регулювання» розглядається як сукупність інструментів, що використовуються в межах публічного управління, за допомогою яких держава визначає та впроваджує вимоги до суб'єктів господарювання. З огляду на це, механізм державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу доцільно трактувати як інтегровану систему, що складається з законодавчого, фінансового, адміністративного та організаційного механізмів. Кожен із них має характерний набір інструментів впливу, спрямованих на забезпечення сталого розвитку галузі, підвищення її ефективності та адаптацію до сучасних викликів (рис. 2).

Законодавчий механізм державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу – це система нормативно-правових актів, які встановлюють правила, обов’язки та стимули для ефективного функціонування галузі, використовуючи регуляторні, стимулюючі та контрольні інструменти. Основними актами, що регулюють питання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України є наступні:

Рис.2. Складові механізми державного регулювання машинобудівного комплексу

Джерело: авторська розробка

1. Податковий кодекс України регулює питання оподаткування підприємств машинобудівної галузі.
2. Бюджетний кодекс України визначає порядок надання державної підтримки галузі через бюджетні механізми.

3. Митний кодекс України регламентує правила імпорту та експорту товарів, встановлює механізми оподаткування, пільгові умови для підприємств і забезпечує прозорість митних процедур.

4. Закон України «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків – підприємств тракторобудування та комбайнобудування» забезпечує сприятливі економічні умови для заощадження оборотних коштів підприємств сільськогосподарського машинобудування та їхнього використання для розвитку матеріально-технічної бази виробництва [18].

5. Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» визначає ключові напрями державної політики, спрямованої на пріоритетний розвиток вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, створює економічні умови, що сприяють збільшенню виробництва сільськогосподарської техніки та обладнання для харчової і переробної промисловості, а також окреслює шляхи формування ринку і вдосконалення системи забезпечення агропромислового комплексу технікою та обладнанням українського виробництва [19].

6. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» визначає організаційні, правові та фінансові засади державної підтримки інвестиційних проектів з метою створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій, зокрема передбачає пільги та преференції для інвесторів, які здійснюють значні капіталовкладення у виробничу сферу, встановлює можливість отримання податкових пільг, спрощення процедур митного оформлення та участі держави у створенні інфраструктури для таких проектів, сприяє залученню фінансування для модернізації обладнання і технологій машинобудівних підприємств [9].

7. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» передбачає фінансову підтримку

малого та середнього бізнесу у сфері машинобудування шляхом надання кредитів на пільгових умовах, стимулює підприємства до розробки нових технологій та участі в інвестиційних програмах [17].

8. Закон України «Про індустриальні парки» дозволяє створювати спеціальні промислові зони для підприємств машинобудівного комплексу з пільговими умовами оподаткування, оренди землі та комунікацій, сприяє залученню іноземного капіталу та підвищенню фінансової стабільності підприємств через участь у таких парках [16].

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки автомобілебудівної промисловості України» сприяє створенню вигідних умов залучення інвестицій, у тому числі іноземних, а також забезпеченню економічних інтересів держави в нарощуванні обсягів виробництва українських підприємств автомобілебудування, що дозволяє збільшувати фінансові ресурси галузі [8].

10. Закон України «Про фінансове оздоровлення державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова» спрямований на формування умов для стабілізації виробництва в ракетобудівній галузі та забезпечення виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері космічної діяльності, визначених відповідними міжнародними договорами [20].

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку конкурсного відбору інвестиційних проектів, спрямованих на технічне переоснащення підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» встановлює механізм проведення конкурсного відбору інвестиційних проектів підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, що фінансуються за рахунок банківських кредитів у національній валюті, із компенсацією відсоткових ставок за рахунок коштів державного бюджету відповідно до програмної класифікації видатків «Компенсація облікової ставки НБУ та

відсоткових ставок комерційних банків за кредитами на технічне переоснащення підприємств машинобудування для АПК» [15].

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки» сприяє реалізації інноваційних досліджень, розробці та серійному виробництву конкурентоспроможної авіаційної техніки, зокрема літаків, вертольотів, двигунів та іншого обладнання, що підвищує їх рентабельність і сприяє експорту на міжнародні ринки [11].

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О. М. Макарова» на погашення заборгованості з виплати заробітної плати працівникам, сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, окремих податків і зборів (платежів)» спрямована на погашення фінансових зобов'язань підприємства, що дозволяє стабілізувати його фінансовий стан, уникнути штрафних санкцій, відновити платоспроможність і спрямувати вивільнені ресурси на виробничу діяльність [13].

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» забезпечує державну підтримку підприємств машинобудування через компенсацію частини вартості їхньої продукції (сільськогосподарської техніки та обладнання) для покупців [14].

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення ступеня локалізації виробництва підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу та встановлення показників ступеня локалізації виробництва тракторів та інших самохідних

енергетичних засобів сільськогосподарського призначення, спеціальних автомобілів сільськогосподарського призначення, самохідних та причіпних комбайнів» встановлює вимоги до рівня локалізації виробництва для отримання державної підтримки. Підприємства, що досягають необхідного рівня локалізації, мають доступ до державного фінансування [12].

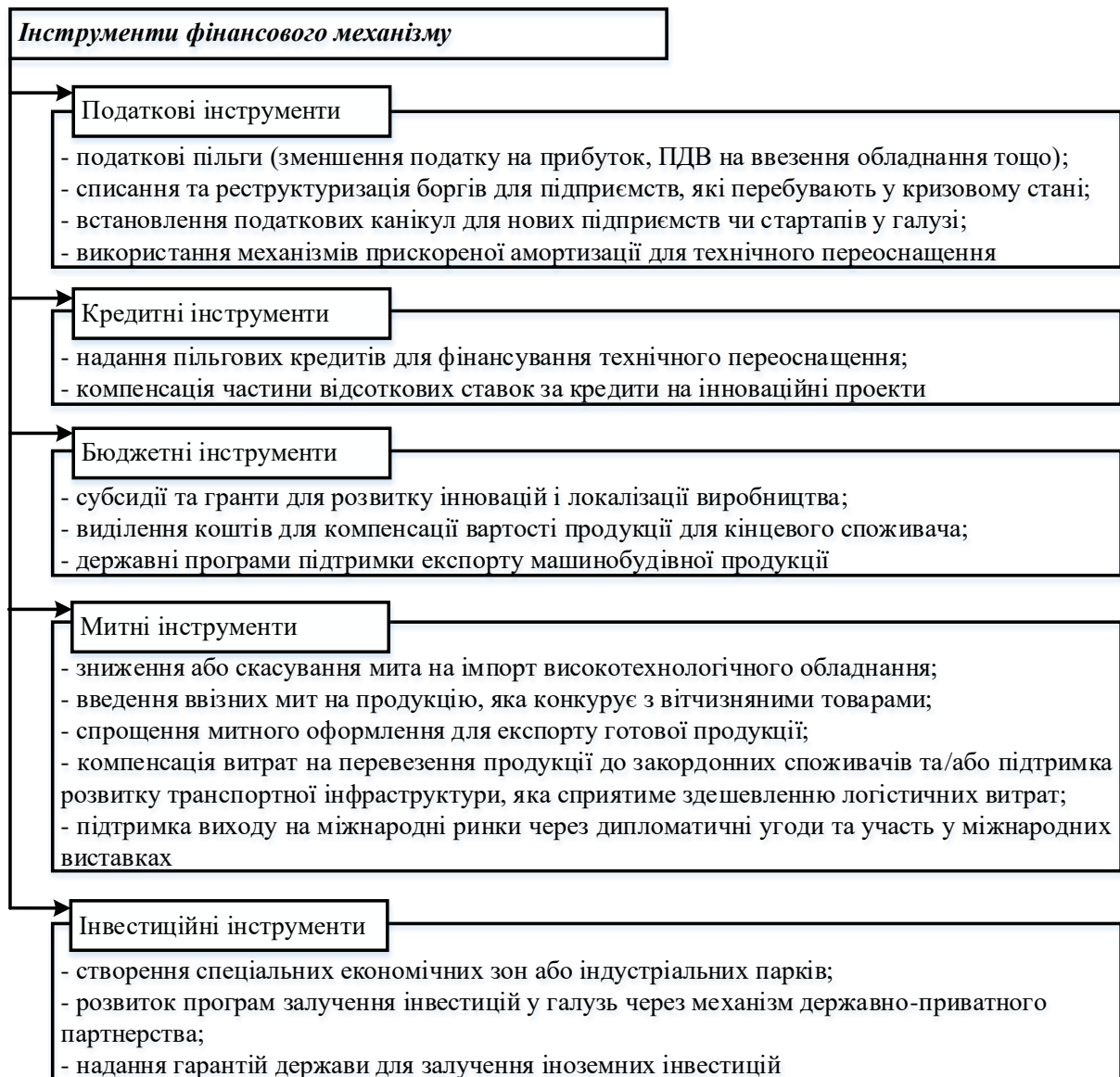
Аналіз наведених законодавчих актів та постанов свідчить про системний підхід до підтримки та стимулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України. Чинні нормативно-правові документи закладають основу для зниження фінансового навантаження на підприємства, стимулювання інвестицій, модернізації виробництва та забезпечення сталого розвитку галузі. Однак ефективність реалізації окремих положень на практиці значною мірою обмежується низкою викликів (табл. 1).

Таблиця 1. Існуючі обмеження та виклики реалізації нормативно-правової бази у машинобудівному комплексі

Проблема	Характеристика
Фрагментарність реалізації	Незважаючи на широкий спектр нормативних актів, реалізація стикається з бюрократичними бар'єрами, затримками у виділенні коштів і недостатнім контролем за ефективністю використання ресурсів.
Недостатня прозорість та контроль	Відсутність єдиної системи моніторингу та оцінки ефективності державної підтримки ускладнює аналіз її впливу на фінансову діяльність підприємств.
Обмеженість фінансових ресурсів	Державні програми підтримки часто фінансуються недостатньо, що обмежує їхню дію. Зокрема, компенсація відсоткових ставок чи відшкодування вартості техніки інколи не покриває повного запиту від підприємств.
Відсутність довгострокових стратегій	Нестабільність законодавчого середовища та відсутність довгострокового планування розвитку машинобудування знижують привабливість галузі для інвесторів.
Слабка інтеграція з міжнародними стандартами	Недостатній рівень гармонізації українських технічних і митних регламентів з європейськими стандартами ускладнює вихід продукції на зовнішні ринки.

Джерело: авторська розробка

У забезпеченні стабільності, розвитку та ефективності фінансової діяльності машинобудівного комплексу ключову роль відіграють інструменти фінансового механізму державного регулювання, що охоплюють широкий спектр засобів, які дозволяють регулювати фінансові потоки (рис. 3).

Рис. 3. Інструменти фінансового механізму державного регулювання машинобудівного комплексу

Джерело: згруповано авторами на основі [2,4,5]

Ці інструменти у своїй сукупності сприяють не лише стабілізації фінансової діяльності підприємств машинобудування, але й створюють умови для їх довгострокового розвитку, сприяють впровадженню інновацій та інтеграції у світові виробничі ланцюги.

Для впорядкування, контролю та нагляду за фінансовими процесами в галузі держава застосовує інструменти адміністративного механізму. Постійний моніторинг фінансової діяльності підприємств, перевірки цільового використання бюджетних коштів і дотримання законодавчих норм дозволяють знижувати фінансові ризики та запобігати зловживанням. У разі порушення правил держава застосовує санкції у вигляді штрафів, обмеження діяльності або інших заходів, що стимулює підприємства до дотримання норм і правил, підвищуючи фінансову дисципліну в галузі.

Створення умов стабільного фінансування машинобудівного комплексу значною мірою залежить від інструментів організаційного механізму. При цьому, ключову роль відіграє інституційне середовище державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України (рис. 4).

Рис. 4. Інституційна структура державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу України

Джерело: згруповано авторами на основі [6]

Центральним органом виконавчої влади, який координує роботу міністерств та відомств, що здійснюють регулювання фінансової діяльності виступає Кабінет Міністрів України. Його завдання полягає в ухваленні стратегічних рішень, затвердженні програм розвитку промисловості, у тому числі машинобудування, та забезпеченні фінансової підтримки галузі.

Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України відповідно до покладених на нього завдань: формує пропозиції щодо пріоритетів та механізмів підтримки стратегічних галузей машинобудування; виступає замовником і затверджує показники фінансування найважливіших НДДКР; розробляє правові, фінансові та організаційні механізми для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в сталий розвиток галузей машинобудування, зокрема на умовах державно-приватного партнерства; координує діяльність Державної інноваційної фінансово-кредитної установи; забезпечує формування позитивного інвестиційного іміджу України; бере участь у запровадженні та реалізації механізму державної підтримки експорту; ініціює створення індустріальних парків в межах своїх повноважень та ін. [6].

Міністерство фінансів України здійснює регулювання у фінансовій, бюджетній, податковій, та митній сферах, адмініструє єдиний соціальний внесок, контролює дотримання бюджетного законодавства, веде внутрішній фінансовий контроль, казначейське обслуговування бюджетних коштів, а також займається боротьбою з порушеннями податкового та митного законодавства, контролем трансфертного ціноутворення та протидією відмиванню злочинних доходів. Контроль за фінансовими ресурсами Міністерство здійснює через підпорядковані йому служби [6].

Міністерство економіки України забезпечує формування та реалізацію державної інвестиційної політики, державної політики щодо запобігання банкрутству, сприяння створенню умов для здійснення процедур відновлення платоспроможності боржників, визнання боржників банкрутами та державної

політики у сфері державного замовлення та державного матеріального резерву [6].

Наведена інституційна структура забезпечує комплексний підхід до управління фінансовими процесами в машинобудівному комплексі, охоплюючи як стратегічне планування, так і контроль за ефективним використанням ресурсів.

Кожен із розглянутих механізмів виконує ряд важливих функцій, які визначають основні напрями впливу держави на підприємства галузі, створюючи умови для сталого розвитку та досягнення поставлених цілей (табл. 2).

Таким чином, законодавчий механізм забезпечує правову основу фінансової діяльності; фінансовий механізм сприяє інвестуванню та стабілізації фінансового стану; адміністративний – контролює виконання норм і правил; організаційний – забезпечує координацію та обмін інформацією між учасниками ринку.

На сьогодні, машинобудівна промисловість України відіграє ключову роль у забезпеченні обороноздатності країни. Низка підгалузей машинобудування орієнтована на задоволення оборонних потреб, здійснюючи розробку та випуск сучасних зразків техніки. Активне виробництво відбувається за такими напрямами як бронетехніка, морські й радарні системи, високоточне озброєння, авіабудування тощо. Потреби військових у техніці дедалі частіше задовольняють зразками українських виробників. Для прискорення вітчизняного виробництва уряд активно застосовує інструменти механізму державного регулювання. Зокрема, стимулюванню виробництва безпілотних літальних апаратів під час воєнного стану в Україні сприяло прийняття низки законодавчих актів, якими: скасовано сплату ПДВ при ввезенні в Україну компонентів для комплектувальних (матеріалів, вузлів, агрегатів обладнання) БпЛА, що їх придбали підприємства для власної діяльності з виробництва та ремонту БпЛА; передбачено звільнення від сплати ввізного мита компонентів для

виробництва чи ремонту безпілотних систем; для виробників, які включені до реєстру виконавців державних контрактів, передбачено спрощення процедури експортного контролю у сфері виробництва безпілотників [5].

Таблиця 2. Функції складових механізму державного регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу

Складові механізму	Функції	Характеристика
Законодавчий механізм	Регуляторна	Встановлення чітких норм і правил в діяльності підприємств машинобудівного комплексу з метою забезпечення правового порядку в галузі.
	Інноваційна	Створення правових умов для стимулювання науково-дослідницької діяльності, впровадження інновацій та технологій.
	Адаптаційна	Узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами для сприяння інтеграції у світовий економічний простір.
	Захисна	Створення законодавчих актів, спрямованих на захист національних виробників від недобросовісної конкуренції та демпінгу
Фінансовий механізм	Інвестиційна	Сприяння залученню інвестицій шляхом впровадження податкових пільг, надання грантів і реалізації державних програм для оновлення виробничих потужностей галузі.
	Стабілізаційна	Створення резервних фондів для зменшення впливу економічних криз на підприємства машинобудування.
	Стимулююча	Введення механізмів, які сприяють підвищенню продуктивності через фінансові заохочення та кредити.
	Розподільча	Ефективний розподіл фінансових ресурсів між різними напрямками галузі для забезпечення збалансованого розвитку.
Адміністративний механізм	Контролююча	Забезпечення дотримання підприємствами законів, стандартів і регламентів у машинобудівній галузі.
	Регулююча	Налагодження механізмів адміністративного впливу, що сприяють усуненню недоліків у роботі підприємств.
	Наглядова	Моніторинг ефективності використання державних коштів і ресурсів, наданих для розвитку галузі.
Організаційний механізм	Інформаційно-координаційна	Забезпечення обміну інформацією між учасниками галузі для синхронізації дій та об'єднання зусиль держави, бізнесу, науковців та інвесторів для реалізації стратегічних завдань
	Оптимізаційна	Забезпечення ефективного розподілення ресурсів через інституційні структури
	Стабілізаційна	Створення умов для довгострокового розвитку машинобудівного комплексу

Джерело: авторська розробка

Розвиток машинобудування у період післявоєнного відновлення вимагає впровадження ефективних механізмів підтримки, а також їх подальшої інтеграції в інші ланки ланцюгів доданої вартості [7]. При цьому, пріоритетними завданнями є:

- полегшення доступу підприємств до індустріальних парків шляхом оновлення Стратегії розвитку індустріальних парків до 2030 року та інших нормативних актів;

- полегшення доступу підприємств до індустріальних парків шляхом оновлення Стратегії розвитку індустріальних парків до 2030 року та інших нормативних актів;

- розбудова співпраці між владою, виробниками, освітніми установами та міжнародними партнерами;

- реформа державних замовлень із запровадженням стратегічного планування, скорочення регуляторних функцій і лібералізація інвестування з урахуванням економічної та інформаційної безпеки;

- вдосконалення нормативної бази для Індустрії 4.0, надання державних гарантій іноземним інвесторам, підтримка малого і середнього бізнесу через гранти;

- залучення капіталу шляхом спрощення регулювання, зниження перевірок, пільгового кредитування та інших фінансових інструментів;

- адаптація державних та галузевих документів до військових реалій та стандартів ЄС [7].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Враховуючи важливість машинобудівного комплексу для економічної та технологічної безпеки, державне регулювання відіграє провідну роль у забезпеченні фінансової стабільності, підтримці інвестиційної привабливості та стимулюванні модернізації виробництва. Ключовим моментом для економічного зростання країни та її технологічного суверенітету виступає ефективне державне регулювання фінансової діяльності машинобудівного комплексу, яке має враховувати його сучасні виклики та потреби. Реалізація

публічного управління має здійснюватися через відповідний механізм, який повинен базуватися на комплексному підході, що включає законодавчі, фінансові, адміністративні та організаційні інструменти, спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку машинобудування.

Література

1. Власенко О. П., Якобчук В. П., Симоненко Л. І. Цифрова трансформація механізму державного регулювання національної економіки в умовах ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 3. С. 81-86. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7328&i=12>

2. Дикань В. Л., Толстова А. В. Механізм державного регулювання відтворення та розвитку економіки України в ринкових умовах. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2022. № 76-77. С. 5-12. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/281940>

3. Ільчук В. П., Шпомер Т. О. Інституційне середовище фінансового забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарського машинобудування. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 4. С. 118-126. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/4_09_2018.pdf

4. Мазуренок О. Р. Нормативно-правові засади розвитку промисловості в Україні (на прикладі машинобудування). *Галицький економічний вісник*. 2018. № 1. С. 28-41. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/54/6.pdf>

5. Напрями розбудови машинобудування в Україні як драйвера економічного розвитку під час війни та у повоєнний період. URL: <http://surl.li/hiaydv> (дата звернення: 28.11.2024)

6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 28.11.2024)

7. Перспективи розвитку машинобудівного комплексу України в післявоєнний період. URL: <http://surl.li/qyhyxt> (дата звернення: 30.11.2024)

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки автомобілебудівної промисловості України : Закон

України від 15.11.2001 № 2779-III: станом на 01.01.2014 р. URL: <http://surl.li/zroqhx> (дата звернення: 30.11.2024)

9. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX: станом на 17.09.2023 р. URL: <http://surl.li/zzkhrw> (дата звернення: 30.11.2024)

10. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV : станом на 24.12.2023 р. URL: <http://surl.li/mkejor> (дата звернення: 30.11.2024)

11. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 951 від 01.09.2021. URL: <http://surl.li/ttqisp> (дата звернення: 30.11.2024)

12. Про затвердження Порядку визначення ступеня локалізації виробництва підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу та встановлення показників ступеня локалізації виробництва тракторів та інших самохідних енергетичних засобів сільськогосподарського призначення, спеціальних автомобілів сільськогосподарського призначення, самохідних та причіпних комбайнів : Постанова Кабінету Міністрів України № 369 від 27.05.2013. URL: <http://surl.li/qjjoym> (дата звернення: 30.11.2024)

13. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О. М. Макарова» : Постанова Кабінету Міністрів України № 747 від 26.08.2020. URL: <http://surl.li/henwbn> (дата звернення: 30.11.2024)

14. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва :

Постанова Кабінету Міністрів України № 130 від 01.03.2017. URL: <http://surl.li/lxcnhx> (дата звернення: 30.11.2024)

15. Про затвердження Порядку конкурсного відбору інвестиційних проектів, спрямованих на технічне переоснащення підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу : Постанова Кабінету Міністрів України № 551 від 18.08.2009. URL: <http://surl.li/pdgviv> (дата звернення: 30.11.2024)

16. Про індустриальні парки : Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI: станом на 17.09.2023 р. URL: <http://surl.li/jotbzo> (дата звернення: 30.11.2024)

17. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI: станом на 05.10.2024 р. URL: <http://surl.li/yipglr> (дата звернення: 30.11.2024)

18. Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків – підприємств тракторобудування та комбайнобудування : Закон України від 20.04.2000 № 1698-III : станом на 20.04.2000 р. URL: <http://surl.li/fpdedz> (дата звернення: 30.11.2024)

19. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу : Закон України від 07.02.2002 № 3023-III : станом на 16.10.2020 р. URL: <http://surl.li/mvsfbx> (дата звернення: 30.11.2024)

20. Про фінансове оздоровлення державного підприємства «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова» : Закон України від 19.05.2011 № 3396-VI: станом на 12.08.2020 р. URL: <http://surl.li/qergtw> (дата звернення: 30.11.2024)

21. Розвиток машинобудування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С. О. Іщук. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України». 2022. 137 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220002.pdf>

22. Сафонов Ю.М., Григор'єв Г.С. Механізм державного регулювання фінансово-економічних процесів. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/11.pdf

References

1. Vlasenko, O.P., Yakobchuk, V.P. and Symonenko, L.I. (2021), “Digital transformation of the mechanism of state regulation of the national economy in the market”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 3, pp. 81-86, available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7328&i=12> (Accessed 25 November 2024).
2. Dykan', V.L. and Tolstova, A.V. (2022), “The mechanism of regulation of state reproduction and development of the economy of Ukraine in market conditions”, *Visnyk ekonomiky transportu ta promyslovosti*, vol. 76-77, pp. 5-12, available at: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/281940> (Accessed 25 November 2024).
3. Il'chuk, V.P. and Shpomer, T.O. (2018), “Institutional environment of financial support for innovative development of agricultural machinery”, *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 4, pp.118-126, available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/4_09_2018.pdf (Accessed 28 November 2024).
4. Mazurenok, O.R. (2018), “Regulatory and legal foundations of industrial development in Ukraine (using the example of mechanical *engineering*)”, *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol.1, pp. 28-41, available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/54/6.pdf> (Accessed 28 November 2024).
5. NISS (2024), “Directions of the development of mechanical engineering in Ukraine as a driver of economic development during the war and in the post-war period”, available at: <http://surl.li/hiaydv> (Accessed 28 November 2024).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), available at: <https://www.kmu.gov.ua/> (Accessed 28 November 2024).
7. Dnipropetrovsk Investment Agency (2024), “Prospects for the development of the machine-building complex of Ukraine in the post-war period”, available at: <http://surl.li/qyhyxt> (Accessed 30 November 2024).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding State Support for

the Automotive Industry of Ukraine”, available at: <http://surl.li/zroqXH> (Accessed 30 November 2024).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine “On State Support for Investment Projects with Significant Investments in Ukraine”, available at: <http://surl.li/zzkhpw> (Accessed 30 November 2024).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On the principles of state regulatory policy in the field of economic activity”, available at: <http://surl.li/mkejop> (Accessed 30 November 2024).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “On approval of the state target scientific and technical program for the development of the aviation industry for 2021-2030”, available at: <http://surl.li/ttqisp> (Accessed 30 November 2024).

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), Resolution “ On approval of the procedure for determining the degree of localization of production of domestic machinery and equipment for the agro-industrial complex by domestic machine-building enterprises and establishing indicators of the degree of localization of production of tractors and other self-propelled power vehicles for agricultural purposes, special agricultural vehicles, self-propelled and trailed combines”, available at: <http://surl.li/qjjoVm> (Accessed 30 November 2024).

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), Resolution “On approval of the procedure for the use of funds provided in the state budget for financial support of the state enterprise “Production association Yuzhny machine-building plant named after O. M. Makarov”, available at: <http://surl.li/henwbn> (Accessed 30 November 2024).

14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution “On approval of the procedure for the use of funds provided in the state budget for partial compensation of the cost of agricultural machinery and equipment of domestic production”, available at: <http://surl.li/lxcnhx> (Accessed 30 November 2024).

15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), Resolution “On approval of the procedure for competitive selection of investment projects aimed at technical re-

equipment of domestic machine-building enterprises for the agro-industrial complex”, available at: <http://surl.li/pdgivy> (Accessed 30 November 2024).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “About industrial parks”, available at: <http://surl.li/jotbzo> (Accessed 30 November 2024)

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “On development and state support of small and medium-sized businesses in Ukraine”, available at: <http://surl.li/yipglr> (Accessed 30 November 2024).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine “On the write-off and restructuring of tax debts of taxpayers - tractor and combine harvester manufacturers”, available at: <http://surl.li/fpdedz> (Accessed 30 November 2024).

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine “On stimulating the development of domestic machine building for the agricultural sector”, available at: <http://surl.li/mvsfbx> (Accessed 30 November 2024).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine “On financial rehabilitation of the state enterprise “Production association Yuzhny machine-building plant named after A.M. Makarov”, available at: <http://surl.li/qergtw> (Accessed 30 November 2024).

21. Ishchuk, S. O. (2022), *Rozvytok mashynobuduvannia v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia* [Development of mechanical engineering in Ukraine: problems and ways to solve them], DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy», Lviv, Ukraine, available at: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220002.pdf> (Accessed 2 December 2024).

22. Safonov, Yu.M. and Hryhor'iev, H.S. (2018), “The mechanism of state regulation of financial and economic processes”, *Efektivna ekonomika*, vol.1, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/11.pdf (Accessed 2 December 2024).

Стаття надійшла до редакції 13.01.2025 р.